LAUSUNTO
7.12.2022

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta

Asia: HE 290/2022 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden Euroopan laajuisen liikenneverkon hankkeiden lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä sekä laeiksi liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain ja ratalain 74 §:n muuttamiseksi

Länsi-Suomen maakuntien liitot kiittävät mahdollisuudesta antaa kirjallinen asiantuntijalausunto.

Esitys laiksi eräiden Euroopan laajuisen liikenneverkon hankkeiden lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä

Smart TEN-T-direktiivin tavoitteena on Euroopan laajuisen liikenneverkon (TEN-T-verkko) toteuttamiseen liittyvien hankkeiden lupamenettelyihin liittyvistä viiveistä johtuvien ongelmien ratkaiseminen ja TEN-T-verkon valmiiksi saattaminen määräajoissa. Lain soveltamisalaan kuuluisivat TEN-T-verkon ydinverkon ennalta yksilöityjä osuuksia koskevat hankkeet ja TEN-T-verkon ydinverkkokäytävien kokonaiskustannuksiltaan 300 milj. euroa ylittävät hankkeet, jotka liittyvät liikenneinfrastruktuurin määritellyn osuuden rakentamiseen, mukauttamiseen tai muuttamiseen. Lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden yhteenlaskettu enimmäiskesto ei saisi ylittää neljää vuotta.

Smart TEN-T-direktiivi ja sen pohjalta annettava laki vaikuttaisivat hankkeiden lupamenettelyyn ja hallinnollisiin menettelyihin. Direktiivin soveltamisalaan kuuluvat hankkeet ovat Suomessa ja Länsi-Suomen maakuntienkin näkökulmasta ilmeisen harvinaisia. Direktiivissä edellytetyn enintään neljän vuoden kokonaiskeston osalta voidaan todeta, että määräaika on toteutuskelpoinen ja riittävä ainakin suurimmalle osalle hankkeita. Länsi-Suomen maakuntien liitot katsovat, että lakiesityksessä mainitut menettelyiden määräajat ovat lähtökohtaisesti kannatettavia hankkeiden jouhean etenemisen varmistamiseksi. Länsi-Suomen maakuntien liitot kuitenkin toteavat, että valtion on huolehdittava riittävistä ELY-keskusten, lupaviranomaisten sekä tuomioistuimien resursseista. Viranomaisten henkilöresurssien vähyys aiheuttaa jo nyt haasteita väylähankkeiden sujuvalle etenemiselle.

Esitys laeiksi liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain ja ratalain 74 §:n muuttamiseksi

Lakiesityksen tavoitteena on sujuvoittaa maanteiden toiminnallisia luokkia koskevaa päätöksentekoa. Lisäksi tavoitteena on varmistaa riittävä valtakunnallinen yhtenäisyys maanteiden luokittelussa ja mahdollistaa nykyisten luokkien kriteereiden täsmentäminen. Toiminnallinen luokitus kertoo tien roolista ja siitä, minkälainen merkitys tiellä on liikenteen välittäjänä ja alueiden yhdistäjänä. Maantiet luokitellaan tien liikenteellisen merkityksen perusteella valtateihin, kantateihin, seututeihin ja yhdysteihin.

Maanteiden toiminnallisesta luokasta päättämistä koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi niin, että maantien kuulumisesta valta-, kanta-, seutu- tai yhdysteihin päättäisi Liikenne- ja

viestintävirasto Väyläviraston tai ELY-keskuksen esityksestä. Jos esitys koskisi valta- ja kantateitä taikka usean ELY-keskuksen aluetta, vastaisi esityksen tekemisestä tienpitäjänä toimiva Väylävirasto. Laissa ehdotetaan säädettäväksi myös niiden kuntien ja maakuntien liittojen, joiden alueelle maantie sijoittuu, osallistumisesta valmisteluun. Kuntien ja maakunnan liittojen osallistuminen valmisteluun voitaisiin järjestää käsittelemällä maanteiden toiminnallisia luokkia koskevia kysymyksiä osana alueiden liikennejärjestelmätyötä.

Länsi-Suomen maakuntien liitot pitävät hyvänä sitä, että alueiden liikennejärjestelmätyölle annetaan lakiesityksessä rooli. Näin liitto ja kunnat voivat liikennejärjestelmätyön pohjalta ottaa kantaa mahdollisiin luokitusmuutosvalmisteluihin. Osana liikennejärjestelmätyötä tehtävässä tarkastelussa maanteiden toiminnallista luokitusta on mahdollista tarkastella myös laajemmin huomioiden liikennejärjestelmän kokonaisuus kuten muiden liikennemuotojen ja -palveluiden vaikutus teiden liikenteelliseen merkitykseen. Tavoitteet maanteiden toiminnallisten luokkien muutoksiin on useissa maakunnissa huomioitu myös maakuntakaavoissa. Lakiesityksen mukaan alueen kunnilta ja maakuntien liitoilta olisi pyydettävä myös lausunto toiminnallista luokkaa koskevasta esityksestä ennen sen hyväksymistä.

Maanteiden toiminnallista luokkaa koskeva esitys voitaisiin lakiesityksen mukaan valmistella myös osana tiesuunnitelmaa. Esitys toiminnallisesta luokasta osana tiesuunnitelmaa olisi tällöin osa tiesuunnitelman hyväksymisesitystä ja -päätöstä. Länsi-Suomen maakuntien liitot tuovat esiin, että luokitusta koskevan päätöksen tekeminen tiesuunnitelmassa ei saa kuitenkaan johtaa siihen, että maantien toiminnallinen luokka muuttuu lyhyt tieosuus kerrallaan toiseksi. Teitä tulee tarkastella verkostona, joka muodostaa toiminnallisen kokonaisuuden.

Länsi-Suomen maakuntien liitot edellyttävät, että teiden toiminnallisessa luokittelussa huomioidaan alueellinen tasa-arvo ja tieverkon kattavuus. Nykyinen valtatie-, kantatie-, seututie- ja yhdystieverkko on kattavuudeltaan riittävä, eikä sitä tule supistaa, koska se on alkutuotannon ja teollisuuden kuljetusketjujen kannalta välttämätön.

Toiminnallisen luokituksen lisäksi Suomessa on määritetty pääväyläverkko ja Euroopan unionin TEN-T verkko sekä Eurooppatie-verkko. Lainsäädännön jatkotyössä tulisi selventää näiden luokitusten suhdetta toiminnalliseen luokitukseen. Lisäksi Länsi-Suomen maakuntien liitot katsovat, että eri suunnittelutasojen nopeutusta ja ennakoitavuutta tulisi edistää.

Etelä-Pohjanmaan liitto, Hämeen liitto, Keski-Suomen liitto, Pirkanmaan liitto, Pohjanmaan liitto ja Satakuntaliitto